

РОЗДІЛ VI

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

УДК: 378.016:[37.011.3-051:81'243]:34

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-70-1-192-200>

Дзевицька Лариса Сергіївна,
кандидат педагогічних наук
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9093-7635>

Романенко Оксана Василівна,
кандидат педагогічних наук
(Криворізький економічний інститут Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5129-9135>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТАМ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Роботу присвячено аналізу умов викладання іноземної мови студентам юридичних спеціальностей. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів визнано основною метою навчання іноземної мови професійного вжитку. У статті надано визначення іншомовної комунікативної компетентності, виділено її компоненти й показники сформованості. Авторами доведено, що забезпечення процесу опанування студентами іноземних мов має підкріплюватися позитивною мотивацією для більш ефективного та продуктивного навчання, а також для розвитку творчого рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності, продуктивності та здатності до коректної з погляду лінгвосоціокультурних знань комунікації.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетентність; рівень знання; НМК; мотивація; метод; комунікативний підхід.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство під тягарем вимог, зумовлених швидким розвитком наук, технологій та засобів комунікації, упевнено крокує до подальшої професіоналізації. Професіоналізація, зі свого боку, слугує своєрідним викликом для вітчизняної вищої освіти, оскільки накладає на вищі заклади освіти завдання належної підготовки майбутніх фахівців до виконання професійних обов'язків у складному оточенні на вимогу глобалізованого суспільства. Майбутній спеціаліст повинен відповідати цим запи-

там і передусім має бути спроможним забезпечити ефективне виконання професійних завдань з урахуванням тих глобалізаційних процесів, що охопили сучасний світ за останні два десятиріччя.

Система вищої освіти в Україні перебуває в процесі трансформації та вдосконалення відповідно до загальноєвропейських вимог. Законом України «Про вищу освіту» розроблено стандарти вищої освіти для кожного рівня в межах спеціальностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій. Національну рамку кваліфікацій від 23 листопада 2011 р. № 1341 було впроваджено з метою, по-перше, введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців; по-друге, забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудова відносин; по-третє, сприяння національному й міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні; по-четверте, налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці [1, с. 9–15].

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, яку було схвалено у 2013 році, було підкреслено необхідність кардинальних змін, що мають бути спрямовані на підвищення якості й конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах та на прискорення інтеграції України в європейський освітній простір [2, с. 26–33]. Такі нововведення мають вивести вітчизняну освіту на новий, тобто європейський, рівень і забезпечити українським спеціалістам рівність і конкурентоспроможність на європейському ринку праці. Тож вирішення проблем, пов'язаних, з одного боку, з удосконаленням професійної підготовки та, з іншого – входженням України в загальноєвропейський освітній простір, під силу тільки добре навченим спеціалістам, у підготовці яких вивчення іноземної мови ділового спілкування за правом займає не останнє місце.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові праці стосовно вивчення та викладання іноземної мови професійного вжитку набули особливої актуальності в останнє десятиріччя. Проблеми формування змісту освіти на основі компетентностей досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені О. Вербицький, Г. Малик, С. Ніколаєнко, О. Пометун та ін. А. Гльоза визначає професійну компетентність, С. Ящук торкається питань формування професійно-правової компетентності студентів [13, с. 333–339]. Роботи вітчизняних дослідників (Є. Бутева, Н. Зінукова, О. Тарнопольський) присвячені визначенню стратегічних напрямів розвитку дидактики викладання англійської мови для спеціальних цілей. Однак, на наш погляд, вони мають дещо теоретичний характер і можуть виступати основою для подальших досліджень методики викладання ділової іноземної мови майбутнім фахівцям із нефілологічних спеціальностей. Окремого розгляду потребує висвітлення професійної підготовки майбутніх фахівців із погляду їхньої належної підготовки в умовах розвитку суспільства, пристосування системи набуття знань та вмінь для більш ефективного наповнення ринку праці спеціалістами з високим рівнем компетентності, що має бути сформованим у процесі навчання майбутніх фахівців у системі вищої освіти України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). З огляду на сказане вище, метою наданого дослідження є формування професійних навичок та компетенцій майбутніх правознавців у вишах юридичного профілю, виділення особливостей навчання іноземної мови фахового напрямку для студентів юридичних спеціальностей і визначення ефективних способів навчання іноземної мови професійного вжитку.

Виклад основного матеріалу. Задачею навчання іноземних мов є, як відомо, *формування іншомовної комунікативної компетенції* (курсив наш. – Л. Д., О. Р.). Достатній рівень іншомовної комунікативної компетентності розглядається, зазвичай, як коректне знання іноземної мови в межах тем, передбачених рамками курсу підготовки студентів-юристів, і спирається на засвоєння лексики повсякденного вжитку та професійної сфери. Навчання іноземних мов передбачає опанування учнями знань про систему мови, що вивчається, які реалізуються за допомогою формування мовних і мовленнєвих навичок оперування необхідною лексикою. Іншомовна комунікативна компетентність проявляється

також у здатності до самостійного усного та письмового висловлювання і дозволяє студентам невимушено й адекватно брати участь в іншомовному спілкуванні [3, с. 27].

Для кращого розуміння змісту навчання розглянемо ідеї науковців стосовно визначення поняття «компетенція». Так, М. Головань дотримується думки, що змістова основа компетенції складається «... зі знань, які повинна мати особа; кола питань, у яких особа повинна бути обізнана; досвіду, необхідного для успішного виконання роботи у відповідності з установленими правами, законами, статутом» [4, с. 23–30]. Таким чином, науковець підкреслює важливість професійних знань, що мають складати основу професійної компетентності. С. Бондар своєю чергою визначає компетенцію як «здатність розв'язувати проблеми, що забезпечуються не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивною участю розуму, досвіду, творчих здібностей учнів [5, с. 44–52]. На підставі цих двох варіантів визначення компетенції ми розуміємо компетенцію як сукупність професійних знань та вмінь користуватися ними в професійній діяльності.

Дослідник М. Леонтян уважає компетентність результатом набутих компетенцій. Він підкреслює, що «компетентність має складовий елемент готовності до виконання поставленої задачі, а також включає у своє поняття елементи особистісних характеристик людини (мобільності, ініціативності, тощо)» [6, с. 73–75].

Уважаючи основною метою професійної освіти формування професійної компетентності майбутніх фахівців, відзначимо важливість набуття в процесі навчання сукупності компетенцій, серед яких іншомовна займає не останнє місце.

Іншомовна комунікативна компетентність – це категорія, яка становить сукупність лінгвістичної, соціолінгвістичної та предметної компетенцій у процесі навчання студентів іноземної мови їхньої спеціальності. Лінгвістична компетенція передбачає знання словникових одиниць і опанування певних формальних правил, за допомогою яких словникові одиниці перетворюються у висловлювання. Соціолінгвістична компетенція – це здатність використовувати й змінювати мовні одиниці відповідно до ситуації (причому контекст визначає їхній вибір). Предметна компетенція означає орієнтацію в змістовному плані висловлювання в рамках актуальної професійно значущої тематики, передбаченої навчальними програмами спеціальних дисциплін [7, с. 8].

На підставі теоретичних досліджень проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності студентів у навчальному процесі виділяють такі показники її сформованості:

а) наявність знань іноземної мови, тобто поінформованість про правила побудови висловлювань;

б) уміння реалізації іноземної мови, тобто перетворення мовних форм та їхнього вживання відповідно до ситуації;

в) орієнтацію в змістовному плані висловлювання в рамках актуальної професійно значущої тематики, передбаченої навчальними програмами із спеціальних дисциплін;

г) наявність екстралінгвістичних соціокультурних знань, що забезпечують психологічну готовність студентів до іншомовного спілкування;

г) рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності, що діють як її кількісні характеристики (початковий рівень, середній і високий рівень).

Кожен рівень іншомовної комунікативної компетентності характеризується певними параметрами щодо репродуктивності, продуктивності й здатності перемикання з інтелектуальних завдань на комунікативні. Творчий рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності вирізняється високою продуктивністю і здатністю до коректної з погляду лінгвосоціокультурних знань комунікації іноземною мовою.

Проте викладання іноземної мови професійного спрямування майбутнім правознавцям у практиці супроводжується цілою низкою складнощів.

По-перше, під час вступу до вишу на юридичну спеціальність вступний іспит з іноземної мови здають не всі абітурієнти. Відповідно, рівень підготовки студентів-

початківців, тобто їхній рівень знань з іноземної мови (або ж іншомовних комунікативних компетентностей) є неоднаковим, що, зрозуміло, буде створювати цілу низку проблем у їхньому подальшому навчанні.

По-друге, оскільки на юридичному факультеті іноземна мова не є профільним предметом, мотивація до її вивчення студентами помітно знижується.

По-третє, як свідчить практика, достатньо важко розробити єдиний навчально-методичний комплекс (далі – НМК) для використання в процесі навчання іноземної мови студентів юридичного профілю у вітчизняних вишах. І ця проблема безпосередньо впливає з питання неоднакового рівня опанування іноземної мови всіх студентів групи. Адже розробити єдиний НМК для групи, у якій згаданий рівень різниться від «Beginner» (та іноді навіть нижче) до рівня «Intermediate» (і дуже рідко – «Upper-Intermediate») практично неможливо. Розподіл студентів на групи за рівнем знання мови, звичайно, може спростити цю задачу, тому рівневий підхід до розподілу студентів на групи є дуже доречним.

Для розподілу студентів на такі групи використовуються тести для визначення сформованості граматичних та лексичних навиків володіння мовою. З методичного погляду це правильно, і все ж подібна практика може давати збої. Причин для таких збоїв може бути дуже багато: це й особливості кожного конкретного студента, і хвилювання під час тестування, помилки, описки й т. ін. У результаті студенти ризикують потрапити в групу, яка не відповідає їхньому рівню підготовки й знання іноземної мови.

У рідкісних випадках виникають ситуації, коли студент під час вступу до закладу вищої освіти абсолютно не володіє іноземною мовою через певні причини (наприклад, відсутність учителя іноземної мови в сільській школі, яку він закінчив). Однак, оскільки навчання іноземної мови є невід'ємною частиною навчального плану (на юридичній спеціальності до другого курсу), студенту нічого не залишається робити, як почати вивчати іноземну мову. Зрозуміло, робити це з тією ж інтенсивністю і методичністю, як це, зазвичай, робиться в школах, у такого студента можливості не буде через як загальну навчальну завантаженість студентів, так і через те, що такі випадки поодинокі і, як правило, на студентів з подібним рівнем знань мови (коли навчання доводиться починати практично з алфавіту) наявні навчально-методичні комплекси не розраховані. З цієї ж причини ми маємо констатувати різко виражену неоднорідність рівнів знання іншомовних комунікативних компетентностей у студентів, отже, відповідно до цього, використання будь-якого навчального посібника для конкретної спеціальності представляється досить складним.

Таким чином, можна окреслити коло проблем, пов'язаних із навчанням іноземної мови студентів-правознавців, як-от:

- неоднаковий рівень підготовки студентів і знання іноземної мови під час вступу на юридичний факультет закладу вищої освіти;
- знижений рівень мотивації студентів до вивчення іноземної мови;
- складність розробки єдиного навчально-методичного комплексу для студентів, які неоднаковою мірою володіють іншомовними комунікативними компетенціями;
- нарешті, проблема роботи зі студентами, які у виші фактично змушені починати вивчення іноземної мови «з нуля».

Очевидно, усі ці чотири проблеми тісно взаємопов'язані. Для формування високого рівня комунікативної компетентності студентів юридичного факультету необхідно так або інакше вирішити їх усі. Зробити це дуже складно насамперед через те, що іноземна мова вивчається лише протягом перших двох років, а це надзвичайно малий термін для опанування іноземної мови «з нуля» при закладеному в навчальній програмі юридичної спеціальності навантаженні (дві пари на тиждень – на першому курсі, одна пара на тиждень – на другому).

Що стосується зниженої мотивації студентів до вивчення іноземної мови, то практика показує, що значна частина студентів переконана, що загальнонаукові й загальноосвітні дисципліни, до яких належить іноземна мова, не наближають, а віддаляють їх від опа-

нування професійно важливих знань та навичок. Не є випадковістю те, що найбільший відсів студентів відбувається на перших курсах, коли вивчаються ці дисципліни. Завдання викладача тут є однозначним – впливати на розвиток позитивної мотивації майбутніх фахівців із права до вивчення іноземної мови [8, с. 85].

Навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей у закладах вищої освіти є ефективнішим і продуктивнішим тоді, коли в процесі викладання мови робиться акцент на створенні позитивного емоційного настрою студентів, коли вони отримують повне задоволення від навчальної діяльності, у тому числі умовно-мовної, спрямованої на формування іншомовної комунікативної компетентності, а також усвідомлене включення волевільових зусиль у разі неминучих збоїв у процесі її опанування. Мотиви не можуть бути сформовані ззовні в процесі навчання іноземної мови, можна тільки сприяти цьому процесу. Мотив, як відомо, це складне психологічне утворення, яке має побудувати сам студент. Стимулювання студентів позитивними емоціями представляється найдієвішим способом посилення мотиву [9, с. 54].

Багаторічний досвід викладання іноземної мови свідчить про те, що студенти, які вивчають іноземну мову у вищій нелінгвістичній професії, як правило, на заняттях перебувають у двох діаметрально протилежних психічних станах: нудьги або тривожності. Цей факт можна пояснити тим, що на заняттях з іноземної мови нудьгують студенти, які не мотивовані до вивчення іноземної мови й зовсім далекі від прагнення опанувати іноземну мову на комунікативно достатньому рівні, а тривожність відчувають ті, хто дійсно виступає об'єктом навчання і які ще не втратили бажання вивчити іноземну мову, але невпевненість у собі, побоювання помилитися або висловитися невдало стає непереборним психологічним бар'єром. При цьому найсучасніші методики навчання іноземної мови виявляються нерезультативними, якщо вони застосовуються в процесі навчання іноземної мови в умовах негативних емоцій учнів.

Отже, забезпечення процесу формування іншомовної комунікативної компетентності студентів має підкріплюватися позитивними почуттями, які підвищують активність особистості, стимулюють пізнавальну діяльність, збільшують енергію і напругу інтелектуальних сил студента. Усе наведене вище має на меті зробити навчання іноземної мови студентів-правознавців більш ефективним і продуктивним.

Що стосується складності розробки єдиного навчально-методичного комплексу для різних рівнів підготовки до навчання іноземної мови студентів-майбутніх юристів, то окреслена проблема, на жаль, не має простого способу розв'язання. Тому найкращим виходом для викладача тут стане те, що він буде діяти в межах особистісно орієнтованого підходу та реалізації принципу індивідуалізації навчання. Це може виражатися в підборі індивідуальних навчальних матеріалів для відсталих студентів, додаткових завдань, текстів для опрацювання, відповідно до рівня підготовки студента тощо.

Коли йдеться про мову професійного спрямування, слід зауважити, що мова юрисдикції не є простою, вона має свої характерні риси, які студенти-початківці одразу не сприймають. Тому є вкрай важливим викладачу поступово готувати студентів до сприйняття професійної мови правознавців, починаючи із принципу «від простого до складного», призвичаювання студентів до юридичних термінів, формулювання законів, положень, регулювань, з якими вони будуть стикатися у своїй професійній діяльності. Навчаючи граматики, викладачі іноземних мов професійного вжитку мають давати вправи на опрацювання граматичних норм з опорою на лексику професійного вжитку, притаманну мові юристів. Було б також корисним супроводжувати вивчення англійської мови юристів коротким курсом латинської мови, беручи до уваги наявність у юридичній лексиці важливих слів і стійких словосполучень, запозичених із латини. Відмінні знання іноземної мови професійного спрямування є основою успіху майбутнього фахівця, оскільки належний рівень іншомовної комунікативної компетентності бакалавра або магістра із правознавчих

спеціальностей дозволить йому в майбутньому розвивати свої професійні навички та самовдосконалюватись.

Розглядаючи особливості вивчення іноземної мови в межах юридичного вишу, окремо зупинимося на діяльності викладача, який серед розмаїття методів викладання має обирати найкорисніші й найефективніші методи, зважаючи на аудиторію, у якій він проводить практичні заняття. Комунікативна методика, за якою таке навчання має відбуватись, ставить нелегкі завдання перед викладачами. Досить складним завданням є поєднання комунікативних методів з орієнтацією на опанування саме мови професійного вжитку, що може створювати певні труднощі навчання. У цьому випадку корисними є, по-перше, опора на використання автентичних джерел, відео- та аудіоматеріалів, перегляду кінофільмів, які демонструють, приміром, судові засідання та роботу обвинувачів та адвокатів; по-друге, аналіз лексичного матеріалу з детальними розборами вживання тих або інших лексичних одиниць, притаманних юридичній лексиці; по-третє, використання рольових ігор, які завжди користуються успіхом у студентів; по-четверте, залучення комп'ютерних засобів навчання та ресурсів сучасних соціальних мереж, які в наші дні є нескінченним джерелом іншомовної інформації на будь-який смак і под. Організація позакласних заходів, як-то дебатів, презентацій, обговорень правових проблем у країні іноземною мовою може стати поштовхом до посилення мотивації студентів вивчати іноземну мову професійного спрямування, адже кінцевою метою її освоєння має бути підготовка майбутніх фахівців до її успішного використання в подальшій професійній діяльності.

Висновки. Узагальнюючи все сказане вище, зазначимо, що метою вивчення іноземної мови майбутніми юристами є формування іншомовної комунікативної компетентності, яке в стінах юридичного вишу досягається за умов:

- поетапного розвитку в студентів іншомовної, соціолінгвістичної та предметної компетентностей;
- організації навчального процесу відповідно до встановлених рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності;
- навчання студентів опановувати мову відповідно до конкретних умов її використання;
- передачі студентам певного багажу соціолінгвістичних знань, який допоможе їм спілкуватися із представниками інших країн;
- засвоєння лексики професійного вжитку на рівні незалежного користувача;
- використання на заняттях інноваційних методів навчання;
- підвищення мотивації студентів до вивчення ділової іноземної мови шляхом формування позитивного ставлення до опанування її;
- заохочення студентів до участі в позааудиторних заходах, спілкування на яких здійснюється іноземною мовою;
- забезпечення підготовки студентів до іншомовного спілкування;
- підтримки в студентів розуміння необхідності знати мову для подальшого професійного росту й самовдосконалення.

Навчання студентів-правознавців професійного іншомовного спілкування, на наше глибоке переконання, сприяє формуванню високого рівня професійної компетентності майбутніх фахівців за умови, якщо визначений перелік необхідних компетенцій і прийнятні показники їхньої сформованості, сформульовані цілі й завдання, зміст й принципи навчання, розроблена методика навчання професійного іншомовного спілкування на основі діяльнісного, особистісно орієнтованого й проблемно орієнтованого підходів із застосуванням інноваційних методів будуть цілковито відповідати кінцевій меті навчання іноземних мов.

Кожен студент має особисту мотивацію до вивчення іноземної мови, але у великих групах, на жаль, залишається недостатньо зацікавленим через відсутність часу на індивідуальну увагу з боку викладача.

Включення компонента сприйняття емоційного спектра в психологічну модель розвитку особистості майбутнього фахівця та формування його оптимального стилю мовлення та навичок спілкування може слугувати основою для подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Айнутдінова І. М., Айнутдінова В. А. Педагогічні умови реалізації технології інтеграції професійної та іншомовної підготовки конкурентоспроможного фахівця. *Іноземні мови в сучасному світі* : збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції; за ред. С. С. Тахтарова, А. В. Фахрутдінова. Казань : вид-во Казан. ун-ту, 2016. С. 9–15.
2. Блажко Л. В. Методика підготовки викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти до використання аудіовізуальних засобів навчання. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць; редкол. : О. Л. Ануфрієва та ін. Київ : «Дорадо-Друк», 2005. Вип. 5 (18). 2011. С. 26–33.
3. Артем'єва О. А., Макеева М. Н., Мильруд Р. П. Методологія організації професійної підготовки фахівця на основі міжкультурної комунікації. Тамбов : ТДТУ, 2005. 159 с.
4. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52560> (дата звернення: 22.02.2020).
5. Кіктева К. С. Міжкультурна комунікативна компетенція як мета іншомовної підготовки майбутніх юристів у ВНЗ. *Вісник Московського університету*. Серія 19. Лінгвістика і міжкультурна комунікація. 2009. № 3. С. 185–191.
6. Леонтян М. А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти. *Наукові праці. Педагогіка наук* : онлайн-журнал. 2012. Том 188. № 176. С. 73–75. URL : <http://pednauki.chdu.edu.ua/article/view/81299> (дата звернення: 01.02.2020).
7. Литвишко О. М., Черноусова Ю. А. Предметно-мовне інтегроване навчання у викладанні професійно-орієнтованої англійської мови. *Професійна комунікація: актуальні питання лінгвістики та методики* : щорічний науково-теоретичний і прикладний журнал; під ред. Т. А. Ширяєвої. П'ятигорськ : ПГЛУ, 2015. С. 248–266.
8. Кушерець В. І. Концептуальні засади дистанційної освіти українців зарубіжжя. Київ : Знання України, 2003. 168 с.
9. Носаченко І. Дистанційна освіта як складова системи безперервної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи* : збірник наукових праць. Київ – Ніжин : Видавель ПП Лисенко М. М., 2009. Вип. 1. С. 80–89.
10. Гладуш В. А. Дистанційне навчання в післядипломній освіті дефектологів: досвід, проблеми, перспективи. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. пр. / редкол. : О. Л. Ануфрієва. Київ : «Дорадо-Друк», 2005. Вип. 5 (18) / головн. ред. В. В. Олійник. 2011. С. 49–56.
11. Мангушев С. В. Методика викладання іноземної мови в сфері юриспруденції (рецензія на підручник «Legal English: Quick Overview: Іноземна мова в сфері юриспруденції: Англійська мова»). *Журнал педагогічних досліджень*. 2016. Т. 1. № 4. С. 2.
12. Національна рамка кваліфікацій від 23.11.2011 № 1341. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy> (дата звернення: 30.01.2020).
13. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року від 25.06.2013 № 344/2013. URL : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 12.02.2020).
14. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11–17.
15. Нурхамітов М. Р. Навчання англійської мови серед студентів юридичних спеціальностей у немовних ВНЗ. *Пріоритетні напрямки розвитку науки і освіти* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Чебоксари : ЦНС «Інтерактив плюс», 2016. № 1 (8).
16. Ящук С. П. Формування професійно-правової компетентності студентів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Сер. : Педагогіка, психологія, філософія. 2016. № 253. С. 333–339.

References

1. Aynutdinova, I. M., Aynutdinova, V. A. (2016). Pedagogichni umovy realizatsiyi tekhnolohiyi inehratsiyi profesynoyi ta inshomovnoyi pidhotovky konkurentospromozhnoho fakhivtsya : zbirnyk

materialiv 9 Mizhnarodniy naukovopraktychniy konferentsiyi . za red. S. S. Takhtarova, A. V. Fakhrutdinova [Pedagogical conditions for the implementation of the technology of integration of professional and foreign language training of competitive specialist]. Kazan' : Yzd-vo Kazan. Un-tu. S. 9–15. [in Ukrainian].

2. Blazhko, L. V. (2011). Metodyka pidhotovky vykladachiv zakladiv pislyadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity do vykorystannya audiovizual'nykh zasobiv navchannya : *Visnyk pislyadyplomnoyi osvity* [Methods of training teachers of postgraduate pedagogical education institutions to use audiovisual learning]. K. : Dorado-Druk. Vyp. 5 (18). S. 26–33. [in Ukrainian].

3. Artem'yeva, O. A. (2005). Metodolohiya orhanizatsiyi profesiynoyi pidhotovky fakhivtsya na osnovi mizhkul'turnoyi komunikatsiyi [Methodology of organizing professional training of a specialist on the basis of intercultural communication]. Tambov : TDTU. 159 s. [in Ukrainian].

4. Holovan', M. S. (2008). Kompetentsiya i kompetentnist': dosvid teorii, teoriya dosvidu. [Competence and competence: experience of theory, experience theory]. *Vyshcha osvita Ukrayiny*. № 3. S. 23–30. [in Ukrainian].

5. Kykteva, K. S. (2009). Mizhkul'turna komunikatyvna kompetentsiya yak meta inshomovnoyi pidhotovky maybutnikh yurystiv u VNZ [Intercultural communicative competence as a purpose of foreign language training of future lawyers in universities]. *Visnyk Moskovs'koho Universytetu*. Seriya 19. Lihvistyka i mizhkul'turna komunikatsiya. № 3. S. 185–191. [in Ukrainian].

6. Leontyan, M. A. (2012). Ponyattya «kompetentsiya» i «kompetentnist'» u teorii osvity [The concept of «competence» and «competence» in the theory of education. Scientific works]. *Pedahohika*. T. 188. № 176. S. 73–75. [in Ukrainian].

7. Lytvysko, O. M., Chernousova, Yu. A. (2015). Predmetno-movne intehrovane navchannya v vykladanni profesiyno-oriyentovanoyi anhliys'koyi movy [Subject-language integrated learning in the teaching of vocational-oriented English : Professional communication: topical issues of linguistics and methodology]. *Profesiyna komunikatsiya: aktual'ni pytannya lihvistyky ta metodyky*. P'yatyhors'k : PHLU. S. 248–266. [in Ukrainian].

8. Kuserets', V. I. (2003). Kontseptual'ni zasady dystantsiyanoi osvity ukrayintsiv zarubizhzhya [Conceptual foundations of distance education of Ukrainians abroad]. K. : Znannya Ukrayiny. 168 s. [in Ukrainian].

9. Nosachenko, I. (2009). Dystantsiyana osvita yak skladova systemy bezperervnoyi osvity . I. Nosachenko [Distant education as a component of the system of continuous education]. *Osvita doroslykh: teoriya, dosvid, perspektyvy*. K. : Nizhyn: Vydavets' PP Lysenko M. M. Vyp. 1. S. 80–89. [in Ukrainian].

10. Hladush, V. A. (2011). Dystantsiyne navchannya v pislyadyplomniy osviti defektolohiv: dosvid, problemy, perspektyvy [Distant learning in postgraduate education of defectologists: experience, problems, prospects]. *Visnyk pislyadyplomnoyi osvity*. K. : «Dorado-Druk». V. 5 (18). S. 49–56. [in Ukrainian].

11. Manhushev, S. V. (2016). Metodyka vykladannya inozemnoyi movy v sferi yurysprudentsiyi (retsenziya na pidruchnyk «Legal English: Quick Overview: Inozemna mova v sferi yurysprudentsiyi: Anhliys'ka mova») [Methods of teaching foreign language in the field of jurisprudence]. *Zhurnal pedagogichnykh doslidzhen'*. T. 1. № 4. C. 2–12. [in Ukrainian].

12. Natsional'na ramka kvalifikatsiy vid 23.11.2011 No 1341 [National Qualifications Framework No.1141 of 23.11.2011: Electronic resource]. Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua.ua.tag.natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>. [in Ukrainian].

13. Natsional'na stratehiya rozvytku osvity v Ukrayini na period do 2021 roku vid 25.06.2013 No 344.2013: Elektronnyy resurs [National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021 of 25.06.2013 No 344.2013 : Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344.2013>. [in Ukrainian].

14. Nikolayeva, S. Yu. (2010). Tsili navchannya inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu [The goals of teaching foreign languages in the aspect of competence approach]. *Inozemni movy*. № 2. S. 11–17. [in Ukrainian].

15. Nurkhamitov, M. R. (2016). Navchannya anhliys'kiy movi sered studentiv yurydychnykh spetsial'nostey v nemovnykh VNZ. Priorytetni napryamky rozvytku nauky i osvity : materialy VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Teaching English among students of law specialties in non-linguistic universities : Priority directions of science and education development]. Cheboksary : TSNS «Interaktyvnyy plyus». № 1 (8). [in Ukrainian].

16. Yashchuk, S. P. (2016). Formuvannya profesiyno-pravovoyi kompetentnosti studentiv. *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy*. Ser. : Pedahohika, psykhohohiya, filohohiya [Formation of professional and legal competence of students. Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine]. № 253. S. 333–339. [in Ukrainian].

Dzevytska Larysa,
PhD in Pedagogics
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9093-7635>

Romanenko Oksana,
PhD in Pedagogics
(Kryvyi Rih Economic Institute of
Kyiv National University named after Vadym Hetman, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://org/0000-0001-5129-9135>

PECULIARITIES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES TO LAW STUDENTS

This paper deals with special features of teaching a business foreign language to Law students. The importance of foreign languages learning for students of non-linguistic specialties is underlined by current documents defining the objectives and general directions of higher education: Law of Ukraine "About the Higher Education" and National frame of qualifications. The foreign-language competence formation is defined as the main task of language education; its components and indicators of its formation are researched in the paper. The following components of its formation are given in the article: linguistic knowledge necessary to create statements; students' ability of realization a foreign language in practice, that is the transformation of language forms and their use according to the given situation; orientation in the substantial plan of statement within the relevant professionally significant subject for teaching a foreign language for specific purposes; the acquisition of sociocultural knowledge ensuring students' psychological readiness to foreign-language communication; the level of formation of foreign-language competence defined as low, intermediate and high. The difficulties of teaching a foreign language to students of law specialties are analyzed in the article. One of them is the unequal level of student's knowledge of foreign language at the beginning of their university studies, therefore it is recommended to use a level approach for the division of students into groups. The importance of studying professional lexicon is underlined. The role of teachers in learning process organization and the choice of the most effective teaching techniques in a variety of modern methods of teaching is defined. It is proved in the paper that ensuring the acquisition of foreign languages by students should be supported by positive motivation for more effective and productive learning, as well as for developing the creative level of the formation of foreign language competence, the productivity and the ability to conduct correct in terms of lingual and sociocultural knowledge communication.

Key words: foreign language competence; level of proficiency; EMC (educational and methodical complex); motivation; method; communicative approach.

Надійшла до редколегії 18.02.2020